

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ & ΔΙΑΣΠΟΡΑΣ

Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης & Δημόσιας Διοίκησης
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η Ελληνική διασπορά στην Αυστραλία

Επιμέλεια
Αντώνης Κόντης
Τάτσης Νικόλαος

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ

Σειρά Ειδικών Μελετών της Μετανάστευσης & Διασποράς **No 7**

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑ ΣΤΗΝ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

*Απαγορεύεται η μερική ή ολική
αναδημοσίευση του έργου αυτού, καθώς
και η αναπαραγωγή του με οποιοδήποτε μέσο
χωρίς σχετική άδεια του εκδότη*

ISBN: 978-960-02-2802-1

Copyright 2012 © Εκδόσεις Παπαζήση

Εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ ΑΕΒΕ

Νικηταρά 2, 106 78 Αθήνα

Τηλ.: 210-38.22.496, 210-38.38.020 Fax: 210-38.09.150

site: www.papazisi.gr

e-mail: papazisi@otenet.gr

Φωτοστοιχειοθεσία - Φιλμ - Μοντάζ:

PRESS LINE

Μάγερ 11, 104 38 Αθήνα

τηλ.: 210-5225.479 - fax: 210-5243.345

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑ ΣΤΗΝ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ

Ο τόμος αυτός αφιερώνεται,
έκφραση τιμής κι ευγνωμοσύνης,
στους μετανάστες γονείς μας

Γιάννη και Μαρία Κόντη (Hamburg, Germany)

Χρήστο και Αναστασία Τάτση (Boston Massachusetts, USA)

απλούς αλλά δημιουργικούς εκπροσώπους
της παγκόσμιας ελληνικής διασποράς.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Αντώνης Κόντης - Νικόλαος Τάτσης	
Προλογικό σημείωμα	11

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΑΠΟΔΗΜΙΑ, ΠΑΛΙΝΝΟΣΤΗΣΗ ΚΑΙ ΕΛΛΑΔΙΚΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Αναστάσιος Τάμης	
Ελληνισμός της Αυστραλίας: Εγκατάσταση, ωρίμανση και μετεξέλιξη	27
Χρυσάνθη Ζάχου – Νικόλαος Τάτσης	
Οι παλιννοστούντες Ελληνο – Αυστραλοί: Διπλές μετατοπίσεις, πολλαπλοί μετασχηματισμοί.....	43
Αντώνης Κόντης	
Σύγχρονη Ελλαδική Πολιτική για τη Διασπορά	71

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Νικόλαος Γλυτσός	
Δημογραφικές εξελίξεις, εκπαίδευση και οικονομικές συνθήκες των Ελλήνων της Αυστραλίας	165
Παναγιώτα Νάζου	
Η θέση και ο ρόλος της Ελληνίδας στην Αυστραλία	183
Μαρία Ηροδότου	
Οργάνωση και Πολιτιστική Δραστηριότητα των Ελληνοκυπρίων της Μελβούρνης	212
Κωνσταντίνος Αλλοίμονος Οι Ελληνικές Τοπικές Αδελφότητες της Αυστραλίας	245

Βασίλης Τσαπαλιάρης Το οργανωτικό φαινόμενο στην ελληνική διασπορά. Χαρακτηριστικά και προβλήματα του οργανωτικού ιστού της ελληνικής ομογένειας της Αυστραλίας και της Νέας Ζηλανδίας..... 253

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Μαρία Ιακώβου – Σπυριδούλα Μπέλλα
Πολιτισμικά στοιχεία και διδακτική πρακτική στο Προχωρημένο Επίπεδο 315

Στέλλα Πριοβόλου Η εκπαιδευτική πολιτική της Ελλάδας για τον Ελληνισμό της Αυστραλίας 336

Γεώργιος Λεοντοίνης Ελληνική Διασπορά και σχολική ιστορία 343

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑ

Βασιλική Χρυσανθοπούλου
Η διαγενεακή διαχείριση της εθνοτικής ταυτότητας στους Καστελλοριζιούς (Cazzies) του Περθ Δυτικής Αυστραλίας: Μια ανθρωπολογική προσέγγιση 379

Βρασίδης Καραλής
Η ψυχοδυναμική των διαπολιτισμικών επαφών: η ελληνική παρουσία στην αυστραλιανή κοινωνία 428

Μιχάλης Τσιανίκας Ελληνοαυστραλιανή λογοτεχνία: πολιτισμικό μοντέλο με φόντο κουλτούρα 450

Γιώργος Καναράκης Η ταυτότητα και η συμβολή του ομογενειακού τύπου στην Αυστραλία 480

Νίκος Δεμερτζής Πολιτισμική ταυτότητα και ομογενειακά ΜΜΕ. Η περίπτωση των Ελλήνων της Αυστραλίας 496

Προλογικό σημείωμα

Κόντης Αντώνης - Τάτσης Νικόλαος

Τα κείμενα που εμπεριέχονται στον παρόντα τόμο δεν αποτελούν απλώς μια συνήθη ανθολογία μελετών, από αυτές που τυπικά κυκλοφορούν στον ακαδημαϊκό χώρο με επιστημονικές αναλύσεις, γενικότερους προβληματισμούς, ή συχνότερα κάποιους εκπαιδευτικούς στόχους. Αξιολογημένα από διαφορετική σκοπιά, επιδιώκουν να κάνουν πρόσθετα μια σημαντική υπέρβαση: Να εκφράσουν το έντονο στοχαστικό ενδιαφέρον των μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας του πνευματικού ιδρύματος το οποίο εκπροσωπούμε για το σημαντικότερο ίσως μέλημα του σύγχρονου ελληνισμού, δηλαδή το ζήτημα της παγκόσμιας διασποράς του.

Με γνώμονα, λοιπόν, την ξέχωρη αυτή σημασία του όλου εγχειρήματος, οι πρωτανικές αρχές μας ανέθεσαν την επιμέλεια της ανά χείρας πραγματείας για την εθνοτική κοινότητα των Ελλήνων της Αυστραλίας. Ως επιστημονικοί υπεύθυνοι του Εργαστηρίου το οποίο ασχολείται με τη σπουδή της Μετανάστευσης και της Διασποράς, μιας ερευνητικής μονάδας που λειτουργεί στα πλαίσια του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών, αναλάβαμε με ιδιαίτερη ευχαρίστηση και αίσθηση ευθύνης το έργο αυτό. Όχι μόνο λόγω της κρίσιμης σπουδαιότητάς του για τη χώρα μας, αλλά ταυτόχρονα και κυρίως εξ αιτίας της σημασίας που έχουν

οι συμπεριλαμβανόμενες στον τόμο εργασίες από καθαρά επιστημονική άποψη. Τα κείμενα τα οποία εμπεριέχονται στην παρούσα έκδοση αποτελούν μέρος της πλούσιας διεθνούς βιβλιογραφίας των ασχολούμενων με τα σχετικά γνωστικά προβλήματα φορέων του επιστητού στην παγκοσμιοποιημένη μεταναστευτική πραγματικότητα των καιρών μας. Με αυτή τη λογική διασύνδεση, η προσπάθειά μας φανερώνει μια οικουμενική θεώρηση, που συνάδει με τις αξίες και της επιστήμης και του ελληνισμού.

Πριν, όμως, προχωρήσουμε σε κάποια εισαγωγικά σχόλια για την ανθολογία, θα θέλαμε να κάνουμε μερικές πληροφοριακές επισημάνσεις: Πρώτον, τα κείμενά της παρουσιάστηκαν αρχικά σε ένα ειδικό Συνέδριο το οποίο τελέσθηκε στην πόλη των Αθηνών τον Μάιο του 2004. Δεύτερον, αντικείμενο του Συνεδρίου ήταν «Ο Ελληνισμός της Αυστραλίας», αφενός ως εθνοτικής ομάδας αυτής της μεγάλης χώρας στους Αντίποδες, και αφετέρου ως τμήματος της διασποράς για τη δική μας χώρα. Τρίτον, το Συνέδριο διοργάνωσαν από κοινού το Πανεπιστήμιο Αθηνών και το Πανεπιστήμιο La Trobe της Μελβούρνης της Αυστραλίας, σε συνεργασία με το National Center for Hellenic Studies and Research του εν λόγω Πανεπιστημίου. Τέταρτον, οι συμμετέχοντες ομιλητές ήταν Καθηγητές και Καθηγήτριες των δύο αυτών ακαδημαϊκών ιδρυμάτων, άλλα και μέλη ετέρων Πανεπιστημίων ή Ερευνητικών Κέντρων της Ελλάδας και της Αυστραλίας. Πέμπτον, τις συνεδρίες του καθώς και ορισμένες πολιτιστικές εκδηλώσεις (έκθεση βιβλίου, προβολή ταινιών, κ.λπ) παρακολούθησαν πολιτειακοί φορείς, πολυπληθές κοινό, και φυσικά οι άμεσα ενδιαφερόμενοι εκπρόσωποι της Ελληνο – Αυστραλιανής κοινότητας. Έκτον, πρωτεύοντα ρόλο στη λόγια συνάντηση διαδραμάτισαν ο τότε Πρύτανης του Πανεπιστημίου Αθηνών Καθηγητής κ. Γεώργιος Δ. Μπαμπινιώτης, ο Πρό-

εδρος του Πανεπιστημίου La Trobe Καθηγητής κ. Michael V. Osborne, και ο Διευθυντής του προαναφερθέντος Εθνικού Κέντρου Ελληνικών Μελετών και Ερευνών (Ε.Κ.Ε.Μ.Ε.) στο Πανεπιστήμιο La Trobe Καθηγητής κ. Αναστάσιος Μ. Τάμης. Έβδομον, σημαντική συμβολή είχαν τα μέλη της επιτροπής διεξαγωγής του Συνεδρίου Καθηγητές, Καθηγήτριες, και Διευθυντές του Πανεπιστημίου Αθηνών, κκ. Παναγιώτης Κοντός, Ελένη Πολίτου – Μαρμαρινού, Γρηγόριος Στάθης, Μηνάς Αλεξιάδης, Ηλίας Μαρσέλος, Αντώνιος Κόντης, και Νικόλαος Χ. Τάτσης. Τέλος, όγδοον, η συνολική αποτίμηση της συνάντησης ήταν ξέχωρα θετική και κοινή υπήρξε η αναγνώριση της επιτυχίας στην υλοποίηση των στόχων της.

Επανερχόμενοι τώρα στη δέσμη των συμπεριλαμβανόμενων στην ανθολογία μελετών, κρίνουμε αναγκαίο να υπογραμμίσουμε κάποια στοιχεία της: Κατ' αρχάς, οι συγγραφείς τους εκπροσωπούν ετερογενείς επιστημολογικούς τομείς, γεγονός το οποίο της προσδίδει πρόσθετη εγκυρότητα. Εξυφάνεται μια πρισματική εικόνα του κόσμου των Ελλήνων της Αυστραλίας και παρέχεται έτσι ευρύτερη δυνατότητα κατανόησης της διασπορικής και μεταναστευτικής του πραγματικότητας. Υπάρχουν στον όμιλο των ειδικών αναλυτών οικονομολόγοι, ανθρωπολόγοι, κοινωνιολόγοι, φιλόλογοι, πολιτικοί επιστήμονες, ιστορικοί, γλωσσολόγοι, επικοινωνιολόγοι κ.λπ., φωτίζοντας διαφορετικές πλευρές της συλλογικής ζωής και δράσης των ερευνητικών υποκειμένων της υπό εξέταση ομάδας των Ελληνο – Αυστραλών. Αυτό καθίσταται άμεσα προφανές στην πολυσχιδή θεματολογία τους. Υπάρχουν άρθρα για μια σειρά ζητημάτων, από την πολιτισμική ταυτότητα ως τη δημογραφική σύνθεση και από τη λογοτεχνική δημιουργία μέχρι τα εθνοτοπικά σωματεία. Το αθροιστικό αποτέλεσμα, αν μας επιτραπεί αυτή η θετικιστική έκφρα-

ση, είναι όντως εντυπωσιακό. Εκτός από τον πλούτο των δεδομένων της ενημέρωσης, η γενική εικόνα εμφανίζει μια αξιοθαύμαστη πληρότητα. Κι αυτό δεν είναι σύνηθες φαινόμενο στο κατακερματισμένο αφηγηματικό πλαίσιο των κάθε λογής ανθολογιών που κυκλοφορούν.

Αλλά ας δούμε τις μελέτες αυτές χωριστά σε μια επιγραμματική παρουσίαση εισαγωγικού χαρακτήρα: Ο Αναστάσιος Μ. Τάμης διακρίνει δύο περιόδους μετανάστευσης των Ελλήνων στην Αυστραλία, την σποραδική εγκατάσταση στην περίοδο 1829-1940 και την κυβερνητικά ελεγχόμενη μετανάστευση στην περίοδο 1947-1974. Ασχολείται δε με την ιδιαιτερότητα αυτού του τμήματος του Ελληνισμού, συγκρίνοντας τις ομοιότητες και διαφορές του από άλλες κοινότητες της διασποράς μας. Επισημαίνοντας δε τα κοινωνικά και πολιτισμικά δεδομένα των Ελλήνων της συγκεκριμένης χώρας πριν από την μετανάστευση τους εκεί, όπως το αδικημένο αγροτικό τμήμα του πληθυσμού, η απουσία της μεσαίας τάξης, οι φυσικές και εθνικές καταστροφές, οι πόλεμοι, η ερήμωση της υπαίθρου, η ασκηθείσα από τις κυβερνήσεις πολιτική, και η αναζήτηση ευκαιριών, αιτιολογεί την ιδιομορφία τους: Έντονος πατριωτισμός, εσωστρέφεια, εθνο - θρησκευτική ταυτότητα, ενδο - κοινοτικές συγκρούσεις, απουσία οργανωτικής υποδομής κ.λπ.

Η Χρυσάνθη Ζάχου και ο Νικόλαος Χ. Τάτσης σκιαγραφούν το κοινωνικό πορτρέτο των παλινοστούτων Ελληνο-Αυστραλών τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας. Με εθνογραφική πιστότητα παραθέτουν τις εμπειρίες από τα προβλήματα προσαρμογής τους σε μια πολλαπλά μεταβαλλόμενη κοινωνικο - πολιτισμική ελληνική πραγματικότητα εξ αιτίας της ένταξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, την οικονομική ανάπτυξη και τις καταλυτικές επιδράσεις μιας ανεξέλεγκτης παγκοσμιοποίησης. Διαχωρισμένοι σε δύο

διακριτές ομαδοποιήσεις πρώτης και δεύτερης μεταναστευτικής γενιάς, οι παλιννοστούντες αφηγούνται τη δική τους ιστορία με διαφορετικές και συχνά απρόβλεπτες δυσχέρειες επανένταξης στην πολλαπλά μεταλλαγμένη «πατρίδα». Δίνεται έτσι μια φαινομενολογική ανάλυση ενός διττού ξενισμού στις ετερογενείς συνθήκες του «εδώ» και του «εκεί», μέσα από τη διαλεκτική μιας διαρκούς συνειδησιακής διαπλοκής ατομικά και συλλογικά.

Ο Αντώνης Κόντης διερευνά τις σχέσεις της Ελληνικής διασποράς με το εθνικό κέντρο και τα χαρακτηριστικά της διαμορφωθείσας μεταναστευτικής πολιτικής που αποσκοπεί στην ενίσχυση των υλικών και συναισθηματικών σχέσεων της διασποράς με τη μητρόπολη. Ειδικότερα εξετάζει τη μεταπολεμική διασπορική πολιτική των ελλαδικών κυβερνήσεων με τη διατύπωση ενός ειδικά σχεδιασμένου ερευνητικού υποδείγματος. Με βάση αυτό διερευνά τους προσδιοριστικούς παράγοντες, το περιεχόμενο και την εξέλιξή της, και το ζήτημα του ανταγωνισμού και της αλλαγής των παραδειγμάτων πολιτικής. Καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, σταδιακά, επικρατεί το εκσυγχρονιστικό παράδειγμα πολιτικής που αποτελεί πλέον το «σκληρό πυρήνα» του εθνικού παραδείγματος. Επικρατούντα στοιχεία του είναι η αναβάθμιση και η λειτουργία των θεσμών, η αποδοχή της θέσης ότι η διασπορά πρέπει να διαθέτει αρκετούς βαθμούς αυτονομίας, η ενίσχυση της αμφίδρομης κοινωνικής και οικονομικής διάστασης, η πραγματική εφαρμογή της διαμεσολαβημένης δημοκρατίας και της ενδοεθνοτικής αλληλεγγύης και η ενεργοποίηση της διασποράς ως πολιτικού «λόμπι» στη βάση της προάσπισης των εθνικών συμφερόντων.

Ο Νικόλαος Π. Γλυτσός, με πληθώρα στατιστικών στοιχείων, αναλύει διαχρονικά τις δημογραφικές εξελίξεις, την ηλικιακή σύνθεση, το εκπαιδευτικό επίπεδο, τα χαρα-

κτηριστικά της απασχόλησης, και την εισοδηματική κατάσταση των Ελλήνων της Αυστραλίας σε σύγκριση με τον πληθυσμό της χώρας εκείνης. Στόχος του ο προσδιορισμός της θέσης των Ελλήνων συνολικά και ειδικά στους συγκεκριμένους τομείς για την πρώτη και δεύτερη γενιά μεταναστών. Παρά τη θετική κοινωνική και οικονομική εικόνα που συμπερασματικά εξάγει από την έρευνά του, διακρίνει εν τούτοις μια φθίνουσα πορεία της εθνοτικής μας ομάδας που αφομοιώνεται σταδιακά.

Η Μαρία Ηροδότου εστιάζει την προσοχή της αποκλειστικά στην ομάδα των Ελληνοκυπρίων της Μελβούρνης, σε μια προσπάθεια να επισημάνει τους άξονες διαφοροποίησής της από άλλες ελληνικές εθνοτοπικές ομάδες. Μετά από μια σύντομη αναδρομή στο ιστορικό και τη μεταναστευτική της παράδοση, εξετάζονται οι επί μέρους Κυπριακές κοινότητες και η οργανωτική τους υποδομή. Στη συνέχεια δίδονται λεπτομερώς οι πολιτιστικές δραστηριότητες με μια σειρά αναφορών, από τις γιορτές και τις εθνικές επετείους μέχρι τη μουσική και τη γαστρονομία. Σημαντική είναι και η διαπίστωση του ρόλου της οικογένειας και των συγγενικών δεσμών ευρύτερα ως καταστατικών στοιχείων της ελληνικής κουλτούρας και κατ' επέκταση της εθνοτικής της ταυτότητας.

Η Παναγιώτα Νάζου, χρησιμοποιώντας και στατιστική τεκμηρίωση, μας παρέχει ένα χρήσιμο πορτρέτο της Ελληνίδας μετανάστριας στην Αυστραλία. Η ιστορική και κοινωνική επισκόπησή της από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα μέχρι σήμερα, με έμφαση στη μεταπολεμική περίοδο, επεξηγεί τη θέση της Ελληνίδας συγκριτικά με γυναίκες άλλων μειονοτικών ομάδων. Ασχολείται επίσης με τις γυναικείες οργανώσεις, τη συμμετοχή των γυναικών στις οικογενειακές επιχειρήσεις, το πολυσυζητημένο θέμα με τις «νύφες από τα πλοία», το επίπεδο και τους τίτλους σπου-

δών τους, και την επαγγελματική τους απασχόληση. Συνιστά δε την αναγκαιότητα ποιοτικών ερευνών για την κατανόηση του γυναικείου βιόκοσμου και των δια - πολιτισμικών εμπειριών που έχουν διαπλάσει την προσωπικότητα της γυναίκας.

Ο Κώστας Αλλοίμονος, σε μια σύνοψη της διδακτορικής του διατριβής, καταγράφει το χρονικό των αδελφοτήτων που ιδρύθηκαν από τους Έλληνες της Αυστραλίας την περίοδο 1901-1945. Με τη χρήση πλούσιου αρχειακού υλικού, επισημαίνονται οι συλλογικές ιδιαιτερότητες του σωματειακού φαινομένου, όπως ο τοπικός προσδιορισμός, η οργανωτική υποδομή, η ενότητα των μελών, το φιλανθρωπικό έργο κ.λπ.

Ο Βασίλης Τσαπαλιάρης εξετάζει στην εργασία του την οργανωτική διάρθρωση των Ελλήνων στην Αυστραλία και τη νέα Ζηλανδία που εμφανίζει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Πρόκειται για ένα ζήτημα που ταλανίζει τους Έλληνες της Αυστραλίας για περισσότερο από μισό αιώνα. Τα αίτια του χρονίζοντος αυτού προβλήματος ανάγονται, κατά τον ερευνητή, στη σύγκρουση των λαϊκών και εκκλησιαστικών οργανώσεων για τον πολιτικοκοινωνικό έλεγχο των Ελλήνων της Αυστραλίας και των κοινοτικών οικονομικών πόρων τους. Αυτή η σύγκρουση οδήγησε σε εκκλησιαστικό σχίσμα, γεγονός μοναδικό στη σύγχρονη ελληνική διασπορά, και σε αρνητική εξέλιξη για την ενότητα και τη αποτελεσματική συλλογική παρουσία των Ελλήνων στην Αυστραλία.

Οι Μαρία Ιακώβου και Σπυριδούλα Μπέλλα αναζητούν τη λειτουργική βάση ενός προγράμματος διδακτικής της ελληνικής στην αλλοδαπή σε προχωρημένο επίπεδο με ένα συνδυαστικό σχήμα γλωσσικής και πολιτισμικής πρακτικής. Με δεδομένη την πρότερη εργασία τους στο θέμα της γλώσσας, εδώ η έμφαση βρίσκεται στην πολιτισμική

διάσταση. Πιο συγκεκριμένα, στο γεγονός ότι η εκμάθηση των κανόνων της γλώσσας υποδηλώνει παράλληλη εξοικείωση με το πολιτισμικό πλαίσιο που την παρήγαγε. Η προφανής χρησιμότητα του όλου εγχειρήματος καθιστά την προβληματική τους κύρια επιδίωξη των ομάδων της διασποράς. Η καλλιέργεια και ανάπτυξη της γνωστικής ικανότητας των μαθητών και μαθητριών μέσα από τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας μεταβάλλεται σε όργανο ταυτόχρονης κοινωνικοποίησής τους στον ελληνικό πολιτισμό. Στη σύντομη αλλά περιεκτική ανακοίνωση της η Στέλλα Πριόβολου θίγει κάποια σημαντικά ζητήματα της εκπαιδευτικής πολιτικής της μητρόπολης για τον Ελληνισμό της Αυστραλίας. Η ελληνόγλωσση παιδεία με τις αξιακές προεκτάσεις της πολιτισμικής της παράδοσης μπορεί να διεκδικήσει μια αναβαθμισμένη θέση στην πολύ – πολιτισμική κοινωνία του 21^{ου} αιώνα. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον πρέπει να επιδειχθεί για τους αποσπασμένους εκπαιδευτικούς ταυτόχρονα με τη θεσμική προώθηση των Κέντρων Ελληνικής Γλώσσας για την πιστοποίηση της ελληνομάθειας.

Ο Γεώργιος Ν. Λεοντσίνης, σε μια συνάδουσα με το πνεύμα της προηγούμενης εργασίας οπτική, προβληματίζεται με τη διδασκόμενη ιστορική ύλη στην εκπαίδευση των νέων της μητροπολιτικής Ελλάδας, από την οποία απουσιάζει παράδοξα και ανεπίτρεπτα το φαινόμενο της ελληνικής διασποράς. Η γνώση της ιστορίας της διασποράς, κυρίως κατά τον 20^ο αιώνα, θα διεύρυνε τους ορίζοντες σύλληψης και κατανόησης των γεγονότων και θα απέκλειε τη μυθοποίηση της ελληνικής ιστορίας στη συνείδηση των πολιτών. Η αναμόρφωση επομένως των προγραμμάτων στα δύο πρώτα επίπεδα σπουδών της στοιχειώδους και μέσης παιδείας, θα επανέφερε την τόσο αναγκαία στην περίοδο της παγκοσμιοποίησης κριτική σκέψη, θα

απέβαλε ξενοφοβικές και εθνικιστικές τάσεις, και θα βοηθούσε στην απόρριψη των ρατσιστικών ιδεολογημάτων ενάντια στην οιαδήποτε διασπορά του σύγχρονου κόσμου. Χρήσιμο μέσο μιας τέτοιας διδακτικής προσέγγισης θα ήταν η ανάδειξη του θέματος του ευεργετισμού των αποδήμων.

Η Βασιλική Χρυσανθοπούλου, με τη διεισδυτική ανθρωπολογική της ανάλυση, συνθέτει τα καταστατικά στοιχεία της εθνοτοπικής ταυτότητας των Καστελλοριζίων που διαμένουν στο Περθ της Δυτικής Αυστραλίας. Εξετάζεται πολυδιάστατα η κατασκευή, διατήρηση, και μεταβίβαση αυτής της ταυτότητας στις μεταναστευτικές γενεές, καθώς και οι επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης στις μέρες μας. Δίδεται ακόμη με ένα θεωρητικό περίγραμμα το χρονικό της εν λόγω κοινότητας, η καθοριστική επένεργεια του «οίκου» στην πολιτισμική ταύτιση, οι επιπτώσεις από τις γαμήλιες στρατηγικές, διάφορα τελετουργικά με υβριδικό ενίοτε χαρακτήρα, και ο ρόλος των γυναικών στην κοινωνικοποίηση. Με τα σύμβολα και τις εμπειρίες συντίθεται η αίσθηση του ανήκειν που διατηρείται ενσυνείδητα στο χρόνο.

Ο Βρασίδης Καραλής, στα πλαίσια της αναζήτησης μιας νέας γωνίας αποτύπωσης και κατανόησης της Ελληνο - Αυστραλιανής εμπειρίας από τη σκοπιά των πολιτισμικών σπουδών, προτείνει διαφορετική ερμηνευτική που θα βασισθεί στις συλλογικές αναπαραστάσεις τις οποίες επινόησαν οι δύο σε συνάρτηση πολιτισμοί, για να εγγράψουν και να εντάξουν ο ένας τον άλλο στο νοητικό τους πλέγμα. Με κύριο όργανο τη γλώσσα, οι διαπολιτισμικές επαφές εσωτερικεύονται, νοηματοδοτούν την πραγματικότητα και διαπλάθουν μια παράδοση ψυχισμού, συμβολικής έκφρασης, πρακτικών και δεσμών, σε μια διαδικασία αμοιβαίων και συνεχών μεταλλαγών. Η ελληνική πα-

ρουσία είναι το σύνθετο δημιούργημά τους.

Ο Μιχάλης Τσιανίκας μελετάει την Ελληνοαυστραλιανή λογοτεχνία μέσα από τη ροή τριών γενεών, από τις πρώτες νοσταλγικές αφηγήσεις μέχρι τις πιο πρόσφατες πολύ – πολιτισμικές δημιουργίες. Με αναφορές στην ποίηση και τον πεζό λόγο παρουσιάζει κείμενα από λογοτέχνες της διασποράς που παρέμεναν σχετικά άγνωστοι στο κοινό της δικής μας χώρας - Δ. Τσαλουμάς, Δ. Τζουμάκας, Α. Κεφαλά, Κ. Κιζίλου, Σ. Ράλλη-Καθαρείου, Σ, Χαρκιανάκη, Ν. Κάλας, και άλλους/ες. Στην πορεία της στοχαστικής αξιολόγησης διαπιστώνονται οι διαφορές στο λόγο και τη θεματική των έργων τους, από τα ελληνικά της πρώτης γενιάς μεταναστών ως τα σύγχρονα κείμενα στην αγγλική, με διαρκή προβληματισμό για την πολιτισμική παρουσία της εθνοτικής ομάδας σε έναν άλλο τόπο και το φαντασιακό κόσμο της ταυτότητάς της.

Ο Γιώργος Καναράκης επιχειρεί να αξιολογήσει τη συμβολή του ομογενειακού τύπου, που εμφανίστηκε ήδη από το 1913, στη διαμόρφωση της ταυτότητας των Ελληνο – Αυστραλών. Μετά από πολλούς αγώνες για αναγνώριση κατάφερε σταδιακά να εδραιωθεί και να αποκτήσει ευρεία κυκλοφορία. Το σημαντικό στοιχείο είναι ότι από το 1970 και εντεύθεν αυξάνεται ιδιαίτερα η επιρροή των αγγλικών προτύπων επικοινωνίας και αλλάζει το περιεχόμενό του. Με τον εντυπωσιακό αριθμό των 125 και πλέον εντύπων που έχουν εκδοθεί μέχρι σήμερα, ο ομογενειακός τύπος συνιστά κεντρικό όργανο διατήρησης της εθνοτικής ταυτότητας και, παρά τον αστικό του χαρακτήρα, έγινε αυθεντικό βήμα για τον ελληνικό λόγο των μελών της ελληνικής διασποράς και καλύπτει τις ανάγκες του κοινού του.

Ο Νίκος Δεμερτζής επεξεργάζεται και αυτός τη συνάρτηση του ομογενειακού τύπου και της πολιτισμικής ταυτότητας των Ελληνο - Αυστραλών, αλλά η έμφασή του βρί-

σκεται στα ζητήματα της αφομοιωτικής ένταξης του μεταναστευτικού πληθυσμού στη χώρα υποδοχής. Με ανάλυση περιεχομένου της εφημερίδας «Νέος Κόσμος» αποτυπώνονται οι συλλογικές παραστάσεις, η ελληνική ταυτότητα, η κοινοτική ιδιότητα, η θρησκευτικότητα, η διεκδίκηση των δικαιωμάτων, η γενική μεταναστευτική κατάσταση και η ελληνο-αυστραλιανή ταυτότητα διαχρονικά. Το συμπέρασμα της ανάλυσης καταδεικνύει σαφώς ότι η εθνοτική ταύτιση συγκροτείται περισσότερο από κοινωνικο-κεντρικές αξίες και παραλλάσσει σε χωρο-χρονικά πλαίσια.

Με την παράθεση των σύντομων αναφορών μας στις επί μέρους μελέτες, θέλουμε να πιστεύουμε πως δικαιολογείται απόλυτα η έκδοση αυτού του τόμου και προάγεται η επιστημονική γνώση για τους Έλληνες της διασποράς. Εν τούτοις, θα ήταν ανεπίτρεπτο απόπημα να εκληφθεί η αξιόλογη αυτή προσπάθεια διερεύνησης των Ελληνο - Αυστραλών σαν καταληκτικό γεγονός. Συνιστά μόνο μια αφετηρία, η οποία πρέπει να συνεχισθεί με τη συστηματική σπουδή της ελληνικής διασποράς αφενός σαν συγκεκριμένη αναζήτηση και αφετέρου σαν ολιστική θεώρηση. Ας περατώσουμε, λοιπόν, το εισαγωγικό μας σημείωμα με ένα σχόλιο. Οι εμπνευστές της συνάντησης των Αθηνών δεν τη χαρακτήρισαν «Συνέδριο» αλλά «Συμπόσιο». Η διαφορά είναι καταλυτική για το πνεύμα που διακατείχε τους συμμετέχοντες – οργανωτές, ομιλητές, και ακροατές - και αντλούσε την έμπνευσή του στην παράδοση η οποία καλλιεργήθηκε και καλλιεργείται αιώνες τώρα στα ιερά τεμένη των Αθηνών, από την Πλατωνική Ακαδημία ως το σύγχρονο Πανεπιστήμιό της. Αυτό το πνεύμα, ως έκφραση του ορθού λόγου, δεν έχει τοπικά όρια, αλλά εκφράζει μια παγκόσμια θεώρηση στη δυναμική της ανθρωπιστικής του αποστολής.

Οι συγγραφείς του έργου

Αλλοίμονος Κωνσταντίνος, διδάκτωρ του La Trobe University Αυστραλίας

Γλυτσός Νικόλαος, Ερευνητής Α. Βαθμίδας, Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ)

Δεμερτζής Νίκος, καθηγητής του Τμήματος Επικοινωνίας και ΜΜΕ του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Ζάχου Χρυσάνθη, Καθηγήτρια στο Τμήμα Κοινωνιολογίας του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδας (Deree College)

Ηροδότου Μαρία, συντονίστρια του Προγράμματος Νεοελληνικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο La Trobe της Μελβούρνης Αυστραλίας

Ιακώβου Μαρία, επικ. καθηγήτρια του Τομέα Γλωσσολογίας του Τμήματος Φιλολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Καναράκης Γιώργος, καθηγητής Πανεπιστημίου Charles Sturt Αυστραλίας

Καραλής Βρασίδης, αν. καθηγητής, Department of Modern Greek Studies, University of Sydney Αυστραλίας

Κόντης Αντώνης, αν. καθηγητής του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Λεοντοίνης Γεώργιος, καθηγητής Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Μπέλλα Σπυριδούλα, επικ. Καθηγήτρια του Τομέα Γλωσσολογίας του Τμήματος Φιλολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Νάζου Παναγιώτα, Λέκτορας Department of Modern Greek Studies, University of Sydney Αυστραλίας

Πριοβόλου Στέλλα, καθηγήτρια του Τμήματος Ιταλικής Φιλολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, τ. Ειδική Γραμματέας ΥΠΕΠΘ

Τάμης Αναστάσιος, καθηγητής (Adjunct Professor) του προγράμματος Νεοελληνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Notre Dame Αυστραλίας, τ. Διευθυντής του Εθνικού Κέντρου Ελληνικών Μελετών και Έρευνας στο La Trobe University Αυστραλίας

Τάτσης Νικόλαος, ομ. Καθηγητής του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Τσαπαλιάρης Βασίλης, ειδικός επιστήμονας στη Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού.

Τσιανίκας Μιχάλης, καθηγητής School of Humanities, Flinders University Αυστραλίας

Χρυσανθοπούλου Βασιλική, λέκτορας του Τμήματος Φιλολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών